

Vuosttas dieđut guoggunrávssá váiledoaimma (hypotyreosa)

Guoggunrávssá váiledoaimma (hypotyreosa) dikšun

Doaktárat lea gávnahan, ahte dus lea guoggunrávssá váiledoaimma ja álggahan dutnje dálkasiid, maiguin buhttejit tyroksiidnaváilli. Oahpásnuva bures dálkkaspakehta rávvagiidda.

Dálkasa galgá váldit iđdes guoros čoavjái sullii 15 minuhta ovdal iđitbihtá. Ále váldde ruovde- ja kalsiumdálkasa njealje diibmui tyroksiidna váldima maŋjá. Mielkebuktageid govtolaš geavaheapmi, ovdamearkan iđitbihtá oktavuođas váldojuvvon jogurta dahje mielkegáffe, ii dábálaččat váikkut mearkkašahtti ollu tyroksiidna njammaseapmái.

Go manat guoggunráksáárvvuid kontrollii, de váldde dálkasa easka laboratoriaiskosiid maŋjá ja guoros čoavjái, vaikko guoggunráksáiskosat eai iešalddes gáibit dan, ahte olmmoš lea borakeahtá.

Tyroksiinna álggahan- ja bajásdoallanmearri, man doavttir lea dutnje mearridan, lea juohkehačča iežas mielde. Dábálaččat álggahanmearri lea unnit go bajásdoallanmearri ja dálkkasmearri bajidit gulul, dasságo leat gávdnan dutnje heivvolaš dálkkasbajásdoallanmearri. Hormonadási čuvvot álggos sullii 2-3 mánu geažes divššu álggaheamis ja álot dálkkasmearri rievdadeami maŋjá varraiskosiiguin, main dutket TSH ja T4V árvvuid. Guoggunrávssá hormonabuvttadeami mudde vuoŋŋasobbaráksá. Dan buvttá TSH dábálaččat lassána, juos guoggunráksá ii buvttat doarvái guoggunráksáhormonaid. T4V, man mearri fas luoitá váiledoaimmas, muitala friija tyroksiinna mearri varas. Divššu ulbmilin lea, ahte TSH luoitá ja T4V loktana dutnje muttágis mearreárvvuid sisa. Go dálkkasmearri leat ožžon dan dássái, ahte veaját bures ja dus eai leat dávdamearkkat ja guoggunráksáiskosat leat normálat, guoggunrávssá kontrollaiskosiid váldet oktii jagis.

Tyroksiidnadálkasiid álggaheami maŋjá sáhtát fuomášit juo moatti vahkus, ahte veaját buorebut. Máša goittotge vuordit divššu váikkuhusaid. Guoggunrávssá váiledoaimma lea sáhtán ovdánit mánggaid jagiid ja sáhtá ádjánit mánggaid mánuid, muhtimin guhkitge áiggi, ovdal go dovddat iežat lea buoret ortnegis. Dávjá dálkasiid šaddá geavahit loahppa eallima.

Dálkasiid álggaheami maŋjá ja go dálkkasmearri leat lasihan, váibmu sáhtá ravkit eanet. Dát manná dábálaččat meattá. Ále goassige rievdat dálkkasmearri ságastalakeahtá doaktáriinnát. Dálkkasmearri ja dikšu leat álot juohke olbmos iežas mielde ja vejolaš eará dávddat ja dálkasat sáhttet váikkuhit dillásat. Danin leage dehálaš, ahte dagat nugo doaktárat gohču ja muitalat sutnje, juos dilli ja veadjin nuppástuvvá dahje dikšu ii váikkut.

Mii lea guoggunráksá ja maid váiledoaimma dagaha?

Guoggunráksá lea čeabehis guoggáma vulobealde. Ráksá deaddá sullii 20 g ja váikko dat lea uhcci, das lea hui dehálaš bargu ávnnasmolsumis ja olles goruda doaimmamis. Dat váikkuha earet eará goruda liekkasvuoda muddemii, almmolaš veadjimii, čoavjji doaimmami, miellaláhkái ja vuodjaávnnasmolsumii. Dán barggu guoggunráksá bargá válmmaštemiin, rádjamiin ja luoitimiin várrajohtui guoggunráksáhormonaid. Dehálamosat dái leat tyroksiidna(T4) ja trijodityrosiidna (T3). Dearvas guoggunráksá buvttada daid hormonaid goriin 4:1 nappo sullii 80 % T4-hormonaid ja 20 % T3-hormonaid. T4 lea ovdahormona, mii nuppástuvvá gođdosiin, dego vuoivasis ja monimuččain váikkuheaddji T3-hormonan.

Dábáleamos sivva váiledoaimmii lea guoggunrávssá autoimmuna buozalmasvuohka. Dán buozalmasvuodas gorut falleha iežas gođdosiid vuostá ja hehte guoggunrávssá hormonabuvttadeami. Muhtimin hárvvibut sivvan sáhtá leat vuoŋŋašobbarávssás, dalle vuoŋŋašobbaráksá ii buvttat doarvái ollu TSH-hormona nu, ahte aktiveresi guoggunrávssá buvttadit guoggunráksáhormonaid.

Tevnnet Ninja Lang

Lassedieđuid váilevuodas oaččot doaktáristtát, guhte du dikšu ja Suoma Guoggunráksálihtus (sg. Suomen Kilpirauhasliitto). Lihtu ruovttusiiddut leat www.kilpirauhasliitto.fi ja rávvetelefon 044 7888 899. Rávventelefovnnas gulat dárkilut rávvenáiggiid.

Áššesisdoalu lea dárkkistan čakčamánu 2015 sisdávddaid ja endokrinologia spesiáladavttir Leo Niskanen, HUS.

© Suomen Kilpirauhasliitto ry

